

Sygn. akt VIII Ns 79/15

POSTANOWIENIE

Dnia 22 grudnia 2015 r.

Sąd Rejonowy dla Łodzi Widzewa w Łodzi Wydział VIII Cywilny

w składzie: Przewodnicząca Sędzia SR K. M.

Protokolant sekr. sąd. Kamila Zientalak

po rozpoznaniu w dniu 08 grudnia 2015 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z wniosku D. K.

z udziałem J. K., H. R., K. S. i W. K.

o uzupełnienie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po K. K. (1)

postanawia:

1. uzupełnić postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi z dnia 19 maja 2014 r. o sygn. akt VIII Ns 435/13 w ten sposób, że w punkcie 1 (pierwszym) postanowienia po słowach „każdy z nich” dodać słowa „a wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym położonym w S. na podstawie ustawy nabyli jego żona J. K. z domu A., córka K. S. z domu K., córka H. R. z domu K. i syn D. K. po ¼ (jednej czwartej) części każde z nich;
2. ustalić, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Sygn. akt VIII Ns 79/15

UZASADNIENIE

D. K. we wniosku z dnia 25 lutego 2015 r. z udziałem J. K., H. R., K. S. i W. K. wniósł o zmian w trybie art. 679 k.p.c. postanowienia Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi z dnia 19 maja 2014 r. w sprawie o sygn. akt VIII Ns 435/13 o stwierdzenie nabycia spadku po K. K. (1) przez rozstrzygnięcie w przedmiocie gospodarstwa rolnego.

W odpowiedzi na wniosek J. K. i K. S. podniosły, że wnioskodawca nie określił sposobu żądanej zmiany postanowienia. Niezależnie od powyższego uczestniczki podniosły, że spełniają przesłanki do dziedziczenia gospodarstwa rolnego.

Uczestniczka H. R. przyłączyła się do stanowiska uczestniczek, a uczestnik W. K. nie zajął stanowiska w sprawie.

Przed zamknięciem rozprawy wnioskodawca wniósł o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku w trybie art. 679 k.p.c. ewentualnie uzupełnienie w trybie art. 677 § 3 k.p.c. przez orzeczenie, że gospodarstwo rolne wchodzące do spadku dziedziczą w częściach równych wnioskodawca oraz uczestniczka J. K..

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Postanowieniem z dnia 19 maja 2014 r. w sprawie o sygn. akt VIII Ns 435/13 Sąd Rejonowy dla Łodzi – Widzewa w Łodzi stwierdził, że spadek po K. K. (1), zmarłym w dniu 29 lipca 1996 r. w Ł., ostatnio stale zamieszkałym w S. Starych na podstawie ustawy nabyli: żona J. K. w ¼ części oraz dzieci D. K., H. R., K. S. i W. K. po 3/16 części.

(postanowienie –k.32 w załączonych aktach Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi sygn. akt VIII Ns 435/13)

W skład spadku po K. K. (1) wchodzi udział w gospodarstwie rolnym położonym w S..

(akt notarialny –k.78-79, postanowienie o oddaleniu wniosku o założenie księgi wieczystej –k.11-14)

J. K. – żona spadkodawcy do chwili śmierci męża, pracowała razem z nim w przedmiotowym gospodarstwie rolnym, nie miała przygotowania zawodowego do prowadzenia gospodarstwa. W 1990 roku K. K. (1) i J. K. przekazali udział w gospodarstwie rolnym swojemu synowi D. K.. Wnioskodawca po formalnym przejęciu gospodarstwa wyjechał do Australii, nie zajmował się gospodarstwem rolnym, do Polski przyjeżdżał co dwa lata.

(zeznania wnioskodawcy –k. 66, zeznania uczestniczki J. K. –k.66, akt notarialny –k.78-79)

Po 1990 roku i do śmierci spadkodawcy, gospodarstwem rolnym zajmowały się siostry wnioskodawcy oraz jego rodzice.

(zeznania uczestniczki K. S. –k.66, zeznania uczestniczki H. R. –k.66)

K. S. oraz H. R. pracowały w gospodarstwie rolnym na co dzień do chwili pójścia na studia, potem przyjeżdżały pomagać w gospodarstwie rolnym w czasie prac sezonowych, w czasie urlopu i wakacji.

(zeznania wnioskodawcy –k. 66, zeznania uczestniczki J. K. –k.6, zeznania uczestniczki K. S. –k.66, zeznania uczestniczki H. R. –k.66)

W. K. nie miał przygotowania rolniczego, nie pracował w gospodarstwie rolnym, po osiągnięciu pełnoletności, wyjechał z Polski.

(okoliczności przyznane)

D. K. ukończył technikum rolnicze.

(świadczenie ukończenia szkoły –k.64)

K. S. ukończyła wyższe studia ekonomiczne.

(kopia indeksu –k.80-104)

W chwili śmierci spadkodawcy żadne z jego dzieci nie było małoletnie ani niepełnosprawne.

(okoliczności niesporne)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów w postaci dowodów z przesłuchania stron oraz dowodów z dokumentów, które nie budziły wątpliwości co do swej rzetelności.

Sąd Rejonowy zważył co następuje:

Zgodnie z przepisem art. 677 § 3 k.p.c., obowiązującym w dniu otwarcia spadku, zmienionym dopiero ustawą z dnia 24 sierpnia 2007 r., która weszła w życie w dniu 02 października 2008 r. (Dz. U. Nr 181, poz. 1287), jeżeli w postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku nie orzeczono o dziedziczeniu gospodarstwa rolnego, sąd wyda w tym przedmiocie postanowienie uzupełniające, stosując odpowiednio przepisy niniejszego rozdziału.

Gospodarstwo rolne ze względu na swoją specyfikę podlegało w chwili otwarcia spadku po K. K. (1) osobnym regulacjom prawnym w zakresie dziedziczenia ustawowego. Stosowne uregulowania ustawodawca zawarł w tytule X księgi czwartej Kodeksu cywilnego zawierającym przepisy szczególne o dziedziczeniu gospodarstw rolnych.

Zgodnie z przepisem art. 1059 k.c. spadkobiercy dziedziczą z ustawy gospodarstwo rolne, jeżeli w chwili otwarcia spadku:

- stale pracują bezpośrednio przy produkcji rolnej albo
- mają przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej, albo
- są małoletni bądź też pobierają naukę zawodu lub uczęszczają do szkół, albo
- są trwale niezdolni do pracy.

W przedmiocie przesłanek, które powinien spełnić spadkobierca, aby odziedziczyć gospodarstwo rolne, w chwili otwarcia spadku obowiązywało rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie warunków dziedziczenia ustawowego gospodarstw rolnych z dnia 12 grudnia 1990 r. (Dz. U. Nr 89, poz. 519). Zgodnie z § 1 rozporządzenia spadkobierca ma przygotowanie zawodowe do prowadzenia produkcji rolnej, uprawniające do dziedziczenia z ustawy gospodarstwa rolnego, jeżeli:

- ukończył zasadniczą lub średnią szkołę rolniczą albo szkołę ekonomiczną o specjalności przydatnej do prowadzenia produkcji rolnej,
- ukończył szkołę wyższą o kierunku rolniczym lub ekonomicznym, jeżeli kierunek ukończonych studiów daje przygotowanie do prowadzenia produkcji rolnej,
- uzyskał przygotowanie zawodowe do pracy w rolnictwie w drodze doskonalenia zawodowego prowadzonego przez uprawnione do tego zakłady pracy, jednostki organizacyjne i inne osoby prawne lub fizyczne,
- wykaże się stałą pracą w gospodarstwie rolnym bezpośrednio przy produkcji rolnej przez okres co najmniej roku.

Ustawodawca nie zdefiniował pojęcia pracy wykonywanej bezpośrednio przy produkcji rolnej. Chcąc określić jego zakres znaczeniowy należałoby odwołać się do bogatego dorobku judykatury. Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 czerwca 2010 roku (sygn. akt II CSK 37/10), pracą wykonywaną bezpośrednio przy produkcji rolnej w rozumieniu art. 1059 pkt 1 k.c. jest praca związana z ziemią jako podstawowym środkiem produkcji, a zatrudniona bezpośrednio przy produkcji rolnej jest każda osoba, której praca ma bezpośredni związek z zadaniami wytwórczymi konkretnego gospodarstwa rolnego.

Przesłanka „pracy wykonywanej bezpośrednio przy produkcji rolnej” stała się także przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego, który w uzasadnieniu postanowienia z dnia 12 grudnia 2013 roku (sygn. akt V CSK 41/13) szczegółowo uzasadnił, kiedy wyżej wskazane wymaganie ustawowe uznać należy za spełnione. Wymóg stałej pracy bezpośrednio przy produkcji rolnej, jako warunek dziedziczenia gospodarstwa rolnego, wprowadzony został wyraźnie ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 56, poz. 321), jednak już wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmowano, że jakkolwiek charakter pracy w innym niż spadkowe gospodarstwie rolnym nie został w ustawie ani w rozporządzeniu wykonawczym bliżej określony, to jednak z samego wymagania wykonywania jej w gospodarstwie rodziców spadkobiercy albo w gospodarstwie małżonka lub jego rodziców wynika, że powinna to być praca na stałe, a gospodarstwo to powinno być traktowane jako warsztat pracy, chociaż nie należy do spadkobiercy i chociaż dodatkowo zatrudniony był on gdzie indziej (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 1970 r., III CZP 123/68, OSNCP 1971, Nr 4, poz. 60). Nie oznaczało to jednak, że wymogiem dziedziczenia gospodarstwa rolnego na podstawie art. 1059 k.c. było zamieszkiwanie i wykonywanie w gospodarstwie rolnym codziennych czynności. Judykatura dopuszczała bowiem pracę sezonową w spadkowym gospodarstwie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1997 r., I CKN 312/97, niepubl.), a także wyjaśniono, iż brak wykonywania codziennych czynności w obejściu i przy inwentarzu nie wyłączał omawianej przesłanki dziedziczenia, skoro pojęcie stałej pracy przy produkcji rolnej obejmuje każdą pracę wykonywaną w gospodarstwie rolnym w ramach rodzinnego podziału czynności (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1997 r., I CKN 312/97, niepubl.). Wskazywano także, iż praca w gospodarstwie nie musiała być ani jedynym, ani głównym źródłem utrzymania spadkobiercy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2000 r., III CKN 575/98, niepubl.). Przesłanka dziedziczenia uważana była zatem za spełnioną, jeżeli spadkobierca stale, tj. od szeregu lat, w tym w chwili

otwarcia spadku, gdy tylko zachodziła taka potrzeba gospodarcza, wykonywał sukcesywnie czynności w gospodarstwie rolnym.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że niewątpliwie spadkobiercami posiadającymi uprawnienie do dziedziczenia gospodarstwa rolnego są wnioskodawca D. K. z racji posiadanego wykształcenia rolniczego oraz uczestniczka J. K. z racji wieloletniej, stałej pracy w gospodarstwie rolnym.

Spór w niniejszym postępowaniu skoncentrował się na ocenie uprawnień uczestniczek K. S. i H. R.. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że do chwili rozpoczęcia studiów obie uczestniczki stałe pracowały w gospodarstwie rolnym rodziców. Powołane wyżej rozporządzenie odnosi się do co najmniej rocznego okresu pracy bezpośrednio przy produkcji rolnej i nie dotyczy to okresu bezpośrednio poprzedzającego otwarcie spadku. W ocenie Sądu praca uczestniczek w tym czasie miała charakter pracy przy produkcji rolnej w rozumieniu art. 1059 k.c. Niezależnie od powyższego uczestniczki postępowania, mimo rozpoczęcia nauki, a potem pracy zawodowej, w okresie urlopu, wakacji pracowały w gospodarstwie rolnym. To na nich spoczął obowiązek zajmowania się gospodarstwem, bowiem wnioskodawca wyjechał z Polski, a rodzice byli zaawansowani wiekowo i coraz słabsi fizycznie. Mając na uwadze powołane wcześniej orzecznictwo podkreślić należy, że pracę przy produkcji rolnej należy rozumieć szeroko, z uwzględnieniem jej sezonowego charakteru.

Reasumując, obie uczestniczki spełniły przesłankę stałej pracy przy produkcji rolnej. Spełnienie tej przesłanki skutkowało oddaleniem wniosku D. K. o zwrócenie się do (...) Wydziału Ekonomicznego o wskazanie przedmiotów, których specyfika umożliwia pracę przy produkcji rolnej.

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika natomiast, że uczestnik W. K. nie spełnił żadnej z przesłanek z art. 1059 k.c.

Mając to wszystko na uwadze, Sąd postanowił w trybie art. 677 § 3 k.p.c. 520 § 1 k.p.c. uzupełnić postanowienie Sądu Rejonowego dla Łodzi – Widzewa w Łodzi z dnia 19 maja 2014 r. o sygn. akt VIII Ns 435/13 w ten sposób, że w punkcie 1 (pierwszym) postanowienia po słowach „każdy z nich” dodać słowa „a wchodzący w skład spadku udział w gospodarstwie rolnym położonym w S. na podstawie ustawy nabyli jego żona J. K. z domu A., córka K. S. z domu K., córka H. R. z domu K. i syn D. K. po 1/4 (jednej czwartej) części każde z nich.

Na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. Sąd postanowił stwierdzić, że każdy z uczestników postępowania ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.